

ŠVIETIMAS, PEDAGOGINĖ MINTIS IR ŠVIETIMO SISTEMA LIETUVOJE 1918-1940 M.

Emilija Trepeikaitė,
dr. Sigita Saulėnienė (vadovas)
Kauno kolegija, Menų ir ugdymo fakultetas, Pedagogikos katedra

Tyrimo tikslas. Išsiaiškinti pedagoginės minties problematiką ir švietimo sistemą Lietuvoje 1918-1940 m.

Reikšminiai žodžiai: pedagoginė mintis, švietimas, švietimo sistema

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros, straipsnių ir dokumentų analizė.

Rezultatai ir / arba išvados.

Atlikta analizė leido suformuluoti šias išvadas:

1. Švietimas, tai visuotinis reiškinys tenkinantis asmenybės ir visuomenės poreikius bei būtinybę kiekvienai nepriklausomai valstybei. Švietimas yra privalomas, kad šalis, šviesdama jaunąją kartą, galėtų plėstis ir klestėti. Švietimo sistema tai - švietimo įstaigų ir institucijų visuma, kurią sudaro ikimokyklinės įstaigos, mokyklos bei kitos įstaigos, užsiimančios kryptingu ir sistemingu besimokančiųjų ugdymu, taip pat ir kvalifikacijos kėlimo institucijos. Švietimo sistema yra ugdymo sistemos dalis, nes asmenybę formuoja visuomenė, aplinka ir šeima, kurioje ji gyvena. Švietimo sistema – istorinės raidos ir globalizacijos produktas, formuojama atsižvelgiant į šalies ekonominius, kultūrinius laimėjimus bei politinius aspektus.
2. 1918-1940 m. pedagoginė mintis Lietuvoje nebuvo vientisa, ją formavo ir didelę įtaką darė Vakarų Europos ir Rusijos tradicijos. Suprasti ir įsivaizduoti kokia buvo pedagoginė mintis 1918-1940 m. Lietuvoje, padeda tuometinė spauda ir įvairūs leidiniai. Ypač daug prie pedagoginės minties prisidėjo ir tuo klausimu pasisakė G. Petkevičiūtė-Bitė, M. Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana, J. Ambraška, A. Busilas, J. Geniušas, A. Jakučionis, Esmaitis, P. Mašiotas, A. Purėnas, V. Ruzgas, M. Vasiliauskas, ir kt., filosofai ir pedagogai S. Šalkauskis ir A. Maceina, psichologai ir pedagogai J. Vabalas-Gudaitis, J. Laužikas, A. Gučas ir daug kitų. Lietuvoje 1918-1940 m. susiformavo sudėtinga bei įvairi pedagoginė mintis, kuri buvo skleidžiama moksliniuose darbuose, pedagoginėje spaudoje bei mokytojų rengimo įstaigose ir veikė būsimus mokytojus, mokyklų programas ir tuo pačiu formavo viešąją nuomonę ir požiūrį į ugdymą.
3. 1918-1940 metai Lietuvai buvo ypač sudėtingi. Reikėjo skubiai atkurti visą švietimo sistemą, atstatyti įvairias švietimo įstaigas. Buvo įsteigta švietimo ministerija, kuri rūpinosi visais švietimo klausimais. Įvesta 4+4+3 bendrojo lavinimo mokyklų pakopų sistema struktūra. Tuometinėje Lietuvoje veikė tokios švietimo institucijos : ikimokyklinės įstaigos (vaikų darželiai), pradinės mokyklos, vidurinės mokyklos, gimnazijos ir progimnazijos, bei aukštosios mokyklos. 1922 m. pradinis mokslas (4 klasės) tapo privalomas. Atgavus nepriklausomybę, trūko kvalifikuotų specialistų ir įstaigų jiems rengti, todėl 1920 m. Kaune buvo įsteigti Aukštieji kursai, kurie tapo pagrindu Lietuvos (vėliau Vytauto Didžiojo) universitetui.

Originalumas ir / arba praktinis reikšmingumas. Atlikta analizė leidžia išvelgti teigiamas ugdymo tradicijas ir padeda suvokti švietimo, kaip visuomenės pažangos vystymosi sąlygas, reikšmę.